

Ministerie van Veiligheid en Justitie

> Retouradres Postbus 20301 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20017
2500 EA DEN HAAG

Directie Wetgeving

Schedeldoekshaven 100
2511 EX Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/venj

Ons kenmerk

569913/11/6

*Bij beantwoording de datum
en ons kenmerk vermelden.
Wilt u slechts één zaak in uw
brief behandelen.*

Datum 7 juli 2011

Onderwerp Vervolgstudie maatschappelijke reguleringsinstrumenten

Hierbij bied ik u aan het onderzoek 'Energie -efficiency, afwikkeling van letselschade, algemene voorwaarden bij taxi en kinderopvang: vervolgstudie maatschappelijke reguleringsinstrumenten'. Dit onderzoek is in opdracht van het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het ministerie van Veiligheid en Justitie (WODC) uitgevoerd door de Erasmus Universiteit Rotterdam, Universiteit Maastricht en de Technische Universiteit Delft.

Het onderzoek is een vervolg op de studie 'Handelspraktijken, reclame en zelfregulering – pilotstudy maatschappelijke reguleringsinstrumenten' die eveneens in opdracht van het WODC in 2009 is uitgevoerd door de Erasmus Universiteit Rotterdam, Universiteit Maastricht en de Universiteit van Tilburg. Mijn ambtsvoorganger heeft dit onderzoek aan u toegezonden in het kader van de rapportage over de uitvoering van de Nota 'Vertrouwen in wetgeving'¹. Hierin stond dat een breder vervolgonderzoek zou worden uitgevoerd om te bezien in hoeverre het mogelijk is om een kader te ontwikkelen voor de voorwaarden waaronder maatschappelijke zelfregulering een kansrijk instrument is.

In het eerste onderzoek zijn de bevindingen uit de drie onderzochte casus bijeen gebracht in een beoordelingskader voor zelfreguleringsinitiatieven en in het tweede vervolgonderzoek is in een drietal casus onderzocht of het beoordelingskader bruikbaar was. Uit het vervolgonderzoek is gebleken dat het beoordelingskader bruikbaar blijft voor het inventariseren van de factoren die verklaren waarom een bepaald zelfreguleringsinitiatief al dan niet slaagt. Daarnaast zijn in de onderzochte domeinen zogenaamde 'dominante configuraties' van factoren benoemd die als overwegende oorzaak voor succes dan wel falen zijn aan te wijzen. Twee factoren komen vrijwel steeds voor in deze configuraties: organisatiegraad en draagvlak. De onderzoekers menen dat het voor verdere beleidsontwikkeling over de inzet van zelfregulering van groot belang is om bij zelfreguleringsoperaties juist deze twee factoren te herkennen, te inventariseren en op dynamische wijze in beeld te houden.

¹ Kamerstukken II, 31 731, nr. 4 en Kamerstukken I, 31 731, A

De beide onderzoeken leveren een bruikbare bijdrage aan de beleidsvorming rond de inzet van zelfreguleringsinstrumenten, als alternatief voor of in aanvulling op overheidsregulering om ruimte te geven aan de verantwoordelijkheid van burgers, bedrijven en instellingen. Het ontwikkelde beoordelingskader maakt het mogelijk om bij de ontwikkeling van beleid en regelgeving een betere afweging te maken of inzet van zelfregulering kans van slagen heeft, onder welke randvoorwaarden en welke factoren hierbij een rol spelen.

Directie Wetgeving

Datum

7 juli 2011

Ons kenmerk

569913/11/6

Daarom neem ik het beoordelingskader maatschappelijke zelfreguleringsinstrumenten uit het onderzoek (zie bijlage) als hulpmiddel op in het Integraal Afwegingskader voor beleid en regelgeving (www.naarhetiak.nl)². Dit zorgt er niet alleen voor dat beleidsmakers en wetgevingsjuristen ter vermindering van regeldruk zelfregulering overwegen en daarbij kennis nemen van het beoordelingskader. Met behulp van het kader kunnen ze ook voorstellen voorbereiden met een meer weloverwogen en verantwoorde keuze voor de inzet van zelfreguleringsinstrumenten om maatschappelijke problemen op te lossen.

De Minister van Veiligheid en Justitie,

I.W. Opstelten

² Kamerstukken II, 29 515, nr. 330 en Kamerstukken I, 32 500 VI, K

Bijlage: Beoordelingskader maatschappelijke zelfreguleringsinstrumenten uit bijgevoegde vervolgstudie maatschappelijke reguleringsinstrumenten (WODC, mei 2011)

Directie Wetgeving

Datum
7 juli 2011

Ons kenmerk
569913/11/6

<i>factor</i>	<i>Succes- of faalfactor</i>
Maatschappelijke druk	Wijst de maatschappelijke druk in het licht van de politieke rationaliteit in de richting van wettelijk ingrijpen of juist in de richting van zelfregulering?
Organisatiegraad	Hoe beter de branche georganiseerd is, des te groter is de kans op het tot stand komen en handhaven van zelfregulering. De aanwezigheid van toegewijde 'gatekeepers' draagt daar sterk aan bij.
Draagvlak	Hoe groter het draagvlak binnen de branche voor de inhoud en vorm van de normering, des te groter de kans op totstandkoming en naleving van zelfregulering. Negatief geformuleerd: bij <i>free rider</i> probleem c.q. cowboy-praktijken zal die kans kleiner zijn. Volledige naleving is ook met groot draagvlak niet gegarandeerd
Duidelijke sanctionering	De aanwezigheid van een duidelijk sanctioneringsstelsel heeft symboolwaarde tenzij sanctionering en uitsluiting mogelijk zijn. Dat lijkt vooral te pleiten voor instrumenten-mix met geconditioneerde zelfregulering en handhaving door toezichthouders.
Inpasbaarheid van resultaat zelfregulering in de bedrijfsvoering	Hoe beter het resultaat inpasbaar is, des te groter is de kans van slagen van zelfregulering. Als de branche geen belang ziet in het meewerken aan het beleidsdoel én de branche verwacht dat inpassing in bedrijfsvoering winstdrukkend zal zijn, is ontstaan van zelfregulering c.q. de kans van slagen gering
Convergentie van belangen	Als de belangen in de branche te zeer uiteenlopen, is de kans op totstandkoming en naleving minder groot
Traditie van zelfregulering	Als er in de branche een traditie bestaat van zelfregulering (al dan niet erkend door de overheid), vergroot dat de kans op voortzetting daarvan (reputatie-effecten)
Stabiel probleemveld	Als het probleemveld verandert en de samenstelling van het veld instabiel is, verkleint dat de kans op tot stand komen en slagen van zelfregulering, of vergroot het de kans dat beleidsmakers binnen afzienbare tijd de beleidsdoelen zo moduleren dat geconstateerd wordt dat zelfregulering gefaald heeft
Privaat belang	Als het object van zelfregulering eenduidig (mede) het privaat belang van betrokkenen betreft (bijv. keurmerkfunctie, uitstralen kwaliteit) is de kans op totstandkoming en handhaving van zelfregulering groter dan wanneer het (uitsluitend) een publiek c.q. politiek belang betreft dat niet convergeert met het privaat belang
Overheidssteuning	Als de overheid de richting van de zelfregulering onderschrijft en daarin een vaste koers vaart, is de branche eerder tot investering in zelfregulering bereid (daarmee is overigens niet noodzakelijk ook het omgekeerde gezegd: bereidheid van de branche tot investering in zelfregulering leidt niet per se bij de overheid tot het onderschrijven van de richting die zelfregulering uitgaat of tot het voeren van een vaste koers ter zake van zelfregulering)